

KİTAP İNCELEMESİ

Çocuğunuzun Gelişen Aklı

Doğumdan Ergenliğe
Öğrenme ve Beyin Gelişimi

Jane M. Healy

Dr. Zeynep ÇETİNKAYA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü

E-posta: zeynepckaya@comu.edu.tr

Bu çalışmada Jane M. Healy’ın “Çocuğunuzun Gelişen Aklı” adlı kitabı tanıtılacaktır. Kitap, üç ana bölümden oluşmaktadır. Her bölümün altında konuyla ilgili alt başlıklar bulunmaktadır. İlk bölüm, “Beynin Gelişimi ve Öğrenme” başlığını taşımaktadır. “Kara Kutuyu Açmak” alt başlığında araştırmacıların beyni keşfetme yolları kısaca anlatılmakta, beyin gücünün nereden kaynaklandığı, neler yapılabileceği gibi konular yaşanan olaylar örnek gösterilerek açıklanmaktadır.

“Bebeklik Dönemi: Zekânın Temellerinin Atılması” alt başlığında ise insan beynindeki dinamik sürecin oluşum biçimleri, anne ve babaların çocuklarının bireysel yeteneklerini geliştirmek için neler yapabilecekleri üzerinde durulmaktadır. Beynin gelişimi, nöronların işlevi, öğrenmenin başladığı yer gibi konuların anlatımı resimlerle desteklenmektedir. Beyin geliştiren ortam olarak görülen “ev”de anne-babaların dikkat etmesi gereken noktalar, beyin geliştirici oyunların kuralları ele alınmaktadır. Beyin sapı ve beyin kabuğu tanıttıldıktan sonra anne-babaların ne gibi durumlarda profesyonellerden yardım almaları gerektiği anlatılmaktadır.

“Çocuk Beyni İş Başında: Yuvadan Sınıfa” başlıklı yazıda ise öğrenme ortamının nasıl oluşturulacağı, çocukların nasıl düşündükleri, okul öncesi dönemdeki çocukların neler öğrenmesi gerektiği, çocukların zihinsel kalıpları yaratmasına yardımcı olurken nelere dikkat edilmesi gerektiği, taklidin gücü, oyun saati, okuldaki ilk yıllarda duyuların durumu, okul ödevlerine nasıl yardımcı olunacağı, okul öncesi öğrenmenin nasıl değerlendirilmesi gerektiği gibi pek çok konu üzerinde durulmaktadır. Açıklanan her konu, örneklerle desteklenmektedir.

“Tren Geç Kalırsa, Vapuru Kaçırır Mıyız? Gelişim Takvimleri ve Dikkat Etmeyi Öğrenmek” alt başlığında temel olarak okula hazır olma-gecikme ve dikkat konuları ele alınmaktadır. Ev ortamında öğrenmeye nasıl hazır olunacağı, neler yapılması gerektiği, dikkati sağalamaya nasıl katkıda bulunabileceği konuları, örneklerden yola çıkarak açıklanmaktadır.

“Çocukluktan Ergenliğe: Yetişkin Aklın Donatılması” başlığı altında çocukluğun sona erdiği, ergenlik öncesindeki ve ergenlik dönemindeki beyni anlamının yolları anlatılmaktadır. Anne-baba ve ergen çocuğun beyni karşılaştırılarak beyin davranışları düzenlemesine nasıl yardımcı olunabileceği, ailelerin okulla nasıl işbirliği yapabilecekleri anlatılmaktadır.

“Öğrenmenin Temelleri” başlığını taşıyan ikinci bölüm, üç alt başlığa ayrılmaktadır. “Geleceğe Giden Yol: Beyin Yarımküreleri, Öğrenme Tarzları, Sağ ya da Sol Eli Kullanmak ve Cinsiyet Farklılıkları” başlıklı yazıda öncelikle beyin yarımkürelerinin işleyiş şekilleri, kürelere ilişkin uzman görüşleri, yapılabilecek alıştırmalar, pratik öneriler üzerinde durulmaktadır. Daha sonra sağ ya da sol eli kullanmanın neden kaynaklandığı, yazı yazarken elin duruş şekli, el kullanımı hakkında bilgiler, cinsiyet ve yarımküre ilişkisi, öğrenmeyi geliştirmek için nasıl bir tutum izlenmesi gerektiği, ne tür etkinlikler yapılabileceği gibi konular ele alınmaktadır.

“Koyunların Lades Kemiği Var mıdır? Dilin Gelişimi” alt başlığında dilin amaçları, çocuğa dilini kullanırken nasıl yardımcı olunabileceği, dilin inşa edilmiş şekli, çokdillilik, dilin kurallarını öğrenme, dil becerisinin önemli bir özelliği olan anlamamanın geliştirilmesi, anlatım bozuklukları, yetişkinlerin dilin gelişim sürecine katılması gibi pek çok konu örneklerle irdelenmektedir. Bu kısımda, dört yaşındaki bir çocuğun “Koyunun lades kemiği var mıdır?” sorusundan yola çıkılarak dil ve beyin ilişkisi anlatılmaktadır.

İkinci bölümün “Öğrenme Araçları: Zekâ, Bellek ve Motivasyon”dan oluşan son alt başlığında zekânın tanımı, zekâ testleri, testlerle ilgili olarak anne-babaların neler yapabilecekleri, çoklu zekâ, bellek türleri ve görevleri, hatırlamayı güçlendirecek ipuçları, çocukların bellek devreleri, bu devrelerde nasıl yardımcı olunabileceği, motivasyonun bileşenleri, motivasyonlu öğrencilerin yetiştirilme şekilleri, motivasyon sorunlarıyla nasıl baş edilebileceği konuları ele alınmaktadır.

Üçüncü bölüm, “Uygulamada Öğrenme” başlığını taşımaktadır. “Çocuklar Beyinleriyle Okurlar” alt başlığında iyi okumanın ne olduğu, çocukların okumayı nasıl öğrendikleri, okumanın zihinsel yönü, okumada oluşabilecek riskler, okuma gelişimi, çocukların okumayı ne zaman öğrenmeleri gerektiği, anne-babaların çocukların okumasına nasıl yardımcı olabilecekleri, okuma konusunda okulla nasıl işbirliği yapılacağı, okuma sorunlarının çözümü gibi okumaya, özellikle de okuma-beyin ilişkisine yönelik konular üzerinde durulmaktadır.

“Kağıt Üzerinde Düşünmek: Yazma ve İmla” alt başlığından oluşan ikinci kısımda yazma ve imla kavramları, elyazısı, imlanın nasıl öğrenileceği, çocuklara imla hatalarında nasıl yardımcı olunabileceği, çocukları yazmaya teşvik etmek için nelere dikkat edilmesi gerektiği, yazma-beyin ilişkisi konuları değerlendirilmektedir.

“Parçaları Bütünleştirmek: Matematik ve Fen Becerilerini Oluşturmak” alt başlığında mekânsal mantık yürütme, çocuklara problem çözümede yardım ederken nelere dikkat edileceği, somut-simgesel-soyut düşünmenin özellikleri, matematik öğrenmenin temelinde yatan düşünceler, matematik ve fen derslerine çocukların beyinlerinin nasıl hazırlanabileceği konuları ele alınmaktadır.

Dördüncü olarak “Tavan Arasındaki İlham Perisi: Yaratıcı Akıllar İş Başında” alt başlığı yer almaktadır. Bu kısımda öncelikle yetenekli çocuklar için kullanılan “üstün zekâlı, yaratıcı, dahi” terimlerinin anlamları açıklanmaktadır. Daha sonra yaratıcılığı saptayabilmeye ilişkin ipuçları, yaratıcılığın gelişim aşamaları, yaratıcı beyinin özellikleri, yaratıcılığın okulda değerlendirilmesi konularına yer verilmektedir.

Kitabın son kısmında önce genel kaynaklar, sonra da her bölüm için kullanılan özel kaynaklar sunulmaktadır.

Kitapta, çocuğun beyininin işleniş biçimini anlamamanın öğrenmeyi anlamada önemli bir anahtar olduğu görüşü vurgulanmaktadır. Çocuğun beyin gelişimi, beyin özellikleri, işleyiş şekli ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konuları detaylı bir biçimde irdelenmektedir. Beynin işleyiş şeklinde yaşanan sorunlarda ve geliştirme çalışmalarında anne-babalara somut olabilecek nitelikte önerilerde bulunmaktadır. Ele alınan konuların büyük bir kısmı, yaşanan gerçek olaylarla örneklendirilmektedir. Kitap, anne-babalara yönelik olarak hazırlansa da farklı alanda çalışan araştırmacılar için de yararlı bir kaynaktır. Özellikle de kitapta verilen örnekler, sınıflarda örnek olay türünden sunulabilecek nitelikte örneklerdir.

Kaynak: Healy, J. M. (1999). *Çocuğunuzun Gelişen Akli (Doğumdan Ergenliğe Öğrenme ve Beyin Gelişimi)*. Çev. Ayşe Bilge Dicleli. Boyner Holding Yayınları. İstanbul.